

Передплата

«РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

на цілий рік . . . 30 кор.
 на пів року . . . 10 кор.
 на чверть року . . . 5 кор.
 на місяць . . . 1-70 пер.

За границею:

цілий рік . . . 16 рублів
 або 36 франків
 на пів року . . . 8 рублів
 або 18 франків

Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Враг ми очі і душу ми виреш; а не возьмеш мпlosti і віри не возьмеш,
 бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
 крім неділь і руских свят
 о 5¹/₂ год. пополудни.

Редакция, адміністрація і
 експедиція «Руслана» під
 ч. 1. пл. Дембровского (Хору-
 щини). Експедиція місцева
 в Агенції Соколовского в
 пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає слідше
 на попереднє застереженє —
 Рекламациї неопечатаніє
 вільні від порта. — Оголо-
 шення звичайні приймають-
 ся по ціні 20 с. від стріч-
 ки, а в «Надісланім» 40 с.
 від стрічки. Подяки і при-
 ватні донесеня по 30 сот.
 від стрічки.

Ще деякі замітки до університетської справи.

(Дальше).

Одначе Єзуїти уміли в Римі своїми впливами довести до того, що науку в конвікті Піярів у Львові застановлено, а як король Август III так і папа Климентий XIII потвердили знов права і привілеї єзуїтської Академії у Львові, котру наново відкрито 11. грудня 1759 р. Мимо всего того не устає боротьба проти єзуїтської Академії. Краківська і Замоїська Академія підносять наново протест, прилучує ся до сего протесту також рим.-кат. школа метрополитальна львівська, по містах також підносять ся протести (за приводом міста Львова), появляють ся численні брошури, одним словом, як сучасник про сей загальний рух проти єзуїтської Академії висловлює ся: *coelum terramque movebant!* Єзуїти виступили з обороною проти сего руху їм супротивного і видали «objaśnienia prawdy», але сим обясненєм стягнули на себе громі цілого краю, як висловлює ся автор Історії львівського університету (на стор. 30.), так що король видав 1763 року приказ зачинити єзуїтську Академію — і се є найліпшим доказом, що она була інституцією накиненою проти волі не лише «Козаків і Русинів», що до котрих побоювали ся, щоб їх умі поп ехасerbantur, але проти волі міста Львова, і Поляків. Дивним отже супроти сего виглядає, що теперішні польські професори добачують в сій Академії почин львівського університету.

Одначе мимо королівського приказу на зачиненє Академії она дальше єстнувала а доперва коли знесено 28. вересня 1773 орден Єзуїтів булею папскою з д. 27. липня, котру суфраган Гловінський відчитав особисто, перестала єстувати і їх Академія.

Стало ся се в рік після здуки Галичини з Австрією і тепер шкільні справи в Галичині почато уладжувати на ново, на основі австрійської системи. В Австрії утворила Марія Тереса в р. 1760 заходами Van Svieten-a т. зв. Studienhofcommission у Відні, котра заняла ся організацією всего шкільництва і управляла шкільними справами аж до 1848 р., коли утворено міністерство просьвіти. Гр. Перген, губернатор галицький, писав до Відня 1769 р., що «треба впоїти населеню в Галичині зовсім иншого духа народного (Nationalgeist),

єзуїтську Академію львівську перетворено в цілей.

Особливож цісар Йосиф II. почав дбати про подвигненє виспої просьвіти в Галичині і почав вводити на нових основах оперті колегії, а дипломом з 21. жовтня 1784 заснував у Львові університет, інавгурований торжественно 16. листопада 1784, названий Йосифиньским. Отсе є найліпший доказ, який почин мав нинішній львівський університет.

(Дальше буде).

Анархія в Ромунії.

Очевидно, жида найбільше нарobili крику, але при ромунійській революції, як се ми зазначили були зараз з початку, не розходило ся головно о них, але о загальне, аверхістичне повстанє всього ромуньского селянства. Характеристичною при тім є ся обставина, що розрухи розпочали ся не в біднійших і більше визискуваних околицях, а там на Волощині, де нарид наймаючийший і після року надзвичайного урожаю, який на три роки наповнив нпихліри ромуньского хлібороба. Се є доказом, що ромунійський мужик взяв більше з «ідейних» мотивів за сокиру і смолоскип, внаслідок агітації, як з причини економічного гнету і визиску, який безперечно є головним і загальним підкладом тих сумних подій.

Однак розміри сего насильного протесту, сільского населеня против істнованя боярских лятифундій і системи їх пахтованя і підпахтованя хліборобам вишли далеко поза міру потрібного натиску, щоби спонукати правительство до аграрних реформ. Зараз по перших місцевих розрухах король змінив правительство, покликуючи визначних лібералів на міністерські фотелі і видав маніфест, в яким поробив далеко ідучі приреченя що до поліпшеня економічних условин хліборобского населеня. Та мимо сего морд і ножога несли ся дальше по краю, повстанці громадили ся в кількатисячні ватаги, нападвали на міста і місточки, нищили людский добиток, збиткували ся жестоко над своїми жертвами та не вагали ся навіть підступати під столиці Букарешт, Галач, Ясси.

Одно при тім є надзвичайно знаменне: військо остало всюда вірне своему обовязкови, хотий се чисто національна

армія і кров з крови, кість з кости револютуючих хлопів. Прямо страшно читати, з якою заїлостію і безпощадностію кидали ся на себе обі сторони, яких нічо більше не рїзнило, як тільки мундур; перед роком, двома ті вояки ходили так само в довгих сорочках і киптарях і по році, двох так само будуть становити мужицьку юрбу; нині они безпардонно стріляють до неї, кладучи трупом сотки, ба тисячі братів, сестер, батьків та материй. Та чи в одній Ромунії так є? В Росії так само; мимо нещасливої війни і трудів, які задля неї мусіла переносити армія, она остала з деякими виїмками між моряками, вірною своему прапорови, а між лотишскими хлопами розвинула такі самі страшні репресії.

В селах Беру і Станівцях влашчаньского округу в Ромунії прийшло було до формальної битви між війском а хлопами. Ось єї опис після оригінальної телеграми Fremdenblatt-y: Коли довідано ся в повітовім місті Джурджево, що велика сила хлопів, яка хотіла іти на Букарешт, злучила ся з бунтівничими хлопами в Станівцях, післано туду 6 гармат і 6 возів з муніцією під командою капітана Попеску, 2 ескадрони кавалерії і один баталіон інфантерії з 2 гарматами під командою майора Оресгеано. Кілька осіб хотіло як стій поспішити до Становець, щоби повідомити хлопів про силу війська і порадити їм, щоби втікали, або піддали ся. Однак їх арештовано і хлопи не знали нічого, що їх чекає. Війскові відділи підступили найперше під село Беру і озпочали з віддаленя 1500 метрів пальбу шрапнелями.

Богато хлопів, так мужчин як і женщин та дітий утікало на окресні гори; за ними погонина кавалерії і без милосердя вибила до ноги. Побтому почала артилерія давати сальви. Між тим кавалерія і інфантерія відтяли докола село. Вистрілено 11 сальв гарматних. Народа разом з прибулими повстанцями було в тім селі коло 7.000 душ, а з них заледви кілька десятків успіло уратувати ся. Ори вході до села представили ся відражаючі картини: убиті жінки, діти худоба, ціле село зрівнане з землею. Потім почали війська підступати против села Станівців, власність посла Лягови-я. Тут хлопи були приготовані до борби, воружені сокирами, косами і т. д. Коли військо наближило ся, кинули ся ватаги хлопів на ряди, і згинули під кулями. Село взяла артилерія під огонь, внаслідок чого пожар знищив єго до тла. Тут

вистрілено вісім сальв гарматних. Всього добуток хліба з осени пропав наслідок артилерійської пальби. Коли донесено королеви Карольови про події у Власці, він попав в омліне, з якого доперва по довгим часі зміг прийти до себе.

Ромунський консуль у Відні пояснив на запит дневників про причини сего повстання, що велику похибку зробило румунське правительство даючи свого часу гостинний азиль перебігцям з Потемкіна. Ті моряки, осівши між румунським народом, і запризналившись з румунськими студентами, шарили між ними анархістичні угоди, підбадьорювали клясове завзята та заохочували до оружно́ї розправи. Отсе є немов відповідь тим молодим „політикам“, що перед трома роками обурювалися на нас за те, що ми не могли одушевляти ся такими анархістично безцільними проявами, як потемкінівський епізод в російській революції.

„Ruthenische Korrespondenz“

Для доповнення місячника „Ukrainische Rundschau“, задля подавання заграниці всестороннійших і сьвіжіших вісток про руско-українські справи, стане на днях виходити у Відні друга руска часопись на німецькій мові п. з. „Ruthenische Korrespondenz“. Се видавництво прийняли на себе люди, близько стоячі до „Ukrainische Rundschau“, (видавець п. Вол. Кушнір, відвічальний редактор др. Роман Тустановский), так що оба органи не будуть ніяк робити собі конкуренції, а противно, підпирати себе взаємно. Про значіне і напрям нової часописи пише видавничо-редакційний Комітет:

Що се таке „Ruthenische Korrespondenz“ і яка її задача? Отже „Ruthenische Korrespondenz“ не буде часописом нормального типу. Перш усього буде вона появляти ся на правах рукописи і буде друкована лиш на одній стороні великого листка. Завданням сеї кореспонденції буде подавати найсьвіжіші вісти з нашого життя, передовсім змісту політичного, а далі і найсьвіжіші, цікаві для чужинців прояви національного життя українського народу. Окремий відділ буде присвячений реєстрованню фактів надужитя, які в „Ukrainische Rundschau“ задля літературного характеру сеї часописи не можуть бути підношені систематично у всій їх наготі. Статий нормального покрюю наша кореспонденція також не буде містити, а тільки короткі поглядіві статі з реферованем політичної ситуації, політичних комбінацій, одним словом есенцією того, що становить тему газетних статей. Круг інтересів „Ruthenische Korrespondenz“ буде зовсім відмінний, як „Ukrainische Rundschau“, так що „Ruthenische Korrespondenz“ буде доповненем і знаменитою ілюстрацією статей „Ukrainische Rundschau“. Коли „Ukrainische Rundschau“ розсилає ся по редакціях європейських часописий, по європейських учених, письменниках, публіцистах, дипломатах, політиках і т. д., то „Ruthenische Korrespondenz“ буде призначена для важливого ужитку часописий і се є також

причиною, що друкує ся вона у найдоступнійшій задля сего формі — на одній стороні.

Ваги видавання нашої кореспонденції з окрема підчеркувати не потребуємо. Попри десятки і сотки інших зглядів вже сам згляд на вибори достаточний, щоб таку часопись покликати до життя. Коли розуміємо значіне опінії культурного сьвіта (її силу пізнали ми в цілім її маєстаті після увязнення і голодового страйку українських студентів), то не сьміємо пропустити ніякої нагоди інформовання Європи про наші справи, не сьміємо пропустити ніякого надужитя, щоби не дізнав ся про него культурний сьвіт. Ніякий проступок польського правління в Галичині не сьміє так, як доси бувало, пропадати в стосах старих газетних чисел, а повинні ми про се телефонувати скрізь по Європі. Скільки то шуму в Європі наробило увязнення українських студентів через те тільки, що сьвіт в сам час дізнав ся про се. Алеж ми знаємо, що насильство, якого доконано над українськими студентами, повторять ся у нас систематично і в далеко прикрійшій формі над темними верствами нашого народу. Ми мусимо показати сьвітови, що голодівка українських студентів, се не підірваний факт, а тільки звено в ланцюху злочинної системи. Голодівка українських студентів звернула на себе увагу сьвіта своєю оригінальністю; вона була незвичайно різким протестом, на який могла здобути ся соня енергічних, молодих, інтелігентних людей, — алеж друга голодівка не скоро повторить ся, а кривди заподіяні нашому народови не зменшать ся, скорше хіба зростуть (vide ухвали галицького сойму). Резервувати їх для нас самих, що відвикли добачати не раз в найпоганійших проявах брутального гнету обид людського, горожанського і національного достоїнства, не вільно. Річи, які в нас діють ся на деннім порядку, які реферують ся в нашій пресі в рубриці новинок, — се самі сензаційні вісти для преси культурного сьвіта. Як раз галицькі надужитя заслугоують, щоби для їх реєстровання отворено окремий орган, окрему чорну книгу. Для них сим заведено в „Ruthenische Korrespondenz“ з конечности окремий чорний відділ.

В противенстві до „Ukrainische Rundschau“, яке в своїх статях подає річи інтересні змістом і думками не лиш для чужинців, але й для своїх читачів, буде „Ruthenische Korrespondenz“ подавати тільки материяли аж надто добре знані кождому Русинови.

Доконечним услівем істновання кождої „кореспонденції“ є, щоби вона була точно і совісно інформована про всі біжучі справи. Тому звертаємо ся з дуже сериозною просьбою до всіх наших політичних організацій без ріжниць партій і всіх кореспондентів нашої преси, повати нам можливо скорі інформації про всякого рода надужитя, про політичний рух і т. д. Інформації повинні нам бути доставлювані в засаді телеграфічно. Однак ми ограничимо телеграфічну переписку до справ дійсно актуальних. Надіючись, що наші політичні організації зрозуміють вагу справи, ми певні, що

наша часопись дізнає з того боку правдивої піддержки.

Завважаємо, що „Ruthenische Korrespondenz“ порішено видавати що тижня. Колиб однак показала ся потреба, колиб обем часописи не міг відповісти скількості актуального материялу, то ми готові видавати нашу кореспонденцію і двічі в тиждень. Заявляємо також, що наша кореспонденція не буде і не може держати ся правильних днів появи, а тільки її поява буде залежати від степеня актуальности материялу. При тім не виключена можливість, що в даний період кореспонденція може виходити хоч би і що другий день.

На чергу приходить материяльна сторона видання. Перш усього завважаємо, що наша кореспонденція як загалом всі кореспонденції, усталеної предплати мати не буде вже хоч би задля того, що не знати, чи появить ся вона до кінця року 40, чи 60, або й 80 разів і розсилати її будемо по сьвіті, як се виходить з натури нашого положення все одно, за гроші, чи даром і передовсім даром. На кождий спосіб ми можемо предвидіти тільки кошти видання, а евентуальних доходів ні. І нам, що видаємо „Ruthenische Korrespondenz“, не рефлектуючи і не можучи рефлектувати на заробок, приходить ся відкликнути до загалу, щоби взяв собі до серця долю сеї часописи. Ми надіємо ся на успіх нашого зазиву тим більше, що вже тоді, коли на сторінках „Діла“ появило ся бажанє перемінити „Ukrainische Rundschau“ на тижневник, деякі передплатники сеї часописи заявили готовість зложити на сю ціль пропоновану тоді автором статі „Чи треба, щоби про нас люди знали“, квоту 20 корон. Ми самі не можемо ніяк поставити певної сталої передплати, бо як згадано, кореспонденція, се не нормальна часопись і появляти ся буде на зовсім окремих услівях, задля чого і її ціна в ніякім випадку не може стояти в пропорції до вартости паперу і коштів друку. На кождий спосіб заявляємо, що грошєву присилку від 15 корон будемо уважати одночасно і за передплату, без огляду на те, як часто „Ruthenische Korrespondenz“ буде появляти ся (в кождім випадку найменше раз її тиждень). Просимо тих добродіїв, що годять ся поперти наше діло, щоби зволили поспішити ся з присилкою грошій, бо справа появи нашої кореспонденції не тернить з відомих причин проволоки. Перше число ми видаємо за кілька днів.

Просимо відновити передплату.

НОВИНИ

— Календар. В середу: руско-кат.: Якова іспов., Томи; римо-кат.: Ришарда. — В четвер: руско-кат.: Василя свмч.; римо-кат.: Ізидора.

— Великий духовний концерт під покровительством Ексц. Впрєосв. Митрополита Андрея Шептицького на дохід „Народної Лічниці“ відбуде ся дня 11. цвітня в четвер, в салі „Народного Дому“ о год. 7½ вечер.

